

KOMMUNAL PLAN

NORDRE LAND BARNEHAGEN

2023 / 2024

INNHOLDSFORTEGNELSE

	Innhold	Side
1.	Innledning	3
2.	Organisering av tjenesteområdet	4
3.	Bemanning	4
3.1	Ansvar og roller	5
4.	Samarbeidspartnere	6
5.	Aktuelt lovverk	7
5.1	Vedtekter og opptakskriterier for Nordre Land barnehagen	7
5.2	Internkontroll	8
5.3	Tilsyn	8
5.4	Klageadgang	8
6.	Visjon og hovedmålsetting	9
6.1	Hovedmålesetninger - illustrasjon	11
7.	Satsingsområder for Nordre Land barnehagen	12
8.	Det psykososiale barnehagemiljø	14
8.1	Omsorg, lek, danning og læring	16
8.2	Menneskesyn	18
8.3	Læringssyn	18
8.4	Barns medvirkning	19
8.5	Læringsmiljø	19
9.	Fagområder	20
10.	Tilvenning - oppstart	22
11.	Overgang barnehage - skole	26
12.	Vurdering og dokumentasjon	27
13.	Samarbeid hjem – barnehage	28
14.	Praktisk informasjon	30
14.1	Måltider	30
14.2	Bursdagsfeiring	30
14.3	Klær og utstyr	30
14.4	Syke barn i barnehagen	31
14.5	Aktiviteter og spesielle merkedager	31
14.6	Fakturering	31
14.7	Forsikringer	32
14.8	Rutiner for transport i barnehagen	32
Vedlegg	Når barnet ditt svarer: «...i dag har jeg bare lekt...» Da har barnet ditt..	34
	Kartlegging av voksnes holdninger og følelser til enkeltbarn i barnehagen	35
	Tiltaksplan aktivitetsplikt	39

1. INNLEDNING

Velkommen til Nordre Land barnehagen!

Selv om barn og unges oppvekst først og fremst er familiens ansvar, har mange i samfunnet et medansvar: nærmiljø, barnehage, skole, velferdstjenester i kommunen og frivillige organisasjoner. Et godt samspill mellom disse aktørene er nødvendig for å sikre et godt oppvekstmiljø.

Kommunen har gjennom sine velferdstilbud og opplæringsinstitusjoner et stort medansvar i å bidra til at barn og unge blir bedre rustet til å håndtere livene sine her og nå og i framtida. Dette krever en solid kommunal organisasjon, som samarbeider tett og tverrfaglig med barn, unge og deres foresatte, slik at barn og unge blir møtt som hele mennesker av alle tjenester i alle ledd. Gode barnehager er avhengig av motiverte og kompetente ansatte og et godt samarbeid med barnets hjem.

Barnehagen skal være til barnets beste!

Ut fra dette skal kommunal plan for Nordre Land barnehagen være:

- Et verktøy for ansatte i tjenesteområdet til å styre driften i en bestemt retning og sikre en systematisk pedagogisk praksis i tråd med Lov om barnehager og rammeplan for barnehager.
- Et utgangspunkt for foreldrenes medvirkning.
- Et grunnlag for kommunalt tilsyn.
- En informasjon til politikere og andre interesserte om pedagogisk innhold i barnehagen.

Det stilles krav til at alle ansatte tar planen aktivt i bruk i arbeidet med planlegging, dokumentasjon, vurdering og utvikling av barnehagens innhold og arbeidsmåter.

Målet med en **felles** kommunal plan for Nordre Land barnehagen er:

- Sikre lik informasjon til alle brukere av barnehagene.
- Tilstrebe en mer lik praksis i alle barnehager.

PLANLEGGINGSDAGER 2023-2024 – BARNEHAGENE ER STENGT:

15.08.2023	16.08.2023	24.11.2023	02.02.2024	17.06.2024
------------	------------	------------	------------	------------

Følg gjerne Nordre Land barnehagen på facebook.

For Nordre Land barnehagen

Veronica Myhre

Kommunalsjef 0-24

2. ORGANISERING AV TJENESTEOMRÅDET

Eier

Nordre Land kommune eier og driver alle barnehagene i kommunen.

Administrasjon

NAVN	STILLING	TELEFON	MAILADRESSE
Veronica Myhre	Kommunalsjef 0-24	48 02 91 35	veronica.myhre@nordre-land.kommune.no
Unn Silje Brattsveen	Rådgiver 0-24	95 15 64 43	unn.silje.brattsveen@nordre-land.kommune.no

Barnehager

NAVN/ADRESSE	STYRER	TELEFON	MAILADRESSE
FURULUND Nedre Smebyveg 11 2870 Dokka	Tone Merete Brattrud	92 82 33 72	tone.m.brattrud@nordre-land.kommune.no
MARIRINGEN OG SOLHEIM Nord-Torpvegen 16 2881 Aust-Torpa	Gun Hatterud Nybo	95 16 27 71	gun.h.nybo@nordre-land.kommune.no
TONLIA Tonlia 5 2870 Dokka	Lisbeth Nygård	97 03 39 90	lisbeth.nygaard@nordre-land.kommune.no
ØYGARDSJORDET Landmovegen 13 2870 Dokka	Gunvor Finstuen Framnes	95 81 97 32	gunvor.f.frames@nordre-land.kommune.no

3. BEMANNING

Lov om barnehager gir retningslinjer for bemanning i barnehagen slik:

Barnehagen skal minst ha én pedagogisk leder per 14 barn når barna er over tre år og én pedagogisk leder per 7 barn når barna er under tre år.

Barnehagen skal minst ha én ansatt per tre barn når barna er under tre år og én ansatt per seks barn når barna er over tre år. Barn regnes for å være over tre år fra og med august det året de fyller tre år.

Bemanningen må være tilstrekkelig til at personalet kan drive en tilfredsstillende pedagogisk virksomhet.

3.1. Ansvar og roller

Tilkallingsvikarer:

Tilkallingsvikarer er vikarer som tilkalles og settes inn som bemanning i barnehagene når fast grunnbemanning er fraværende. Alle som arbeider i barnehagen, skal sammen bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen med utgangspunkt i sine erfaringer og sin kompetanse.

Studenter/lærlinger/utplasserte:

Studenter/lærlinger/utplasserte arbeider i barnehagene for å tilegne seg arbeidskompetanse slik at de ved endt utdanning har arbeidsrelatert erfaring og har opparbeidet seg nok praksis til å kunne fullføre sin utdanning. Alle som arbeider i barnehagen, skal sammen bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen med utgangspunkt i sine erfaringer og sin kompetanse.

Barnehagene er forpliktet til å gi studenter/lærlinger/utplasserte under utdanning praksisplass.

Fagarbeider og assistent:

Fagarbeider og assistent er en del av barnehagenes grunnbemanning for oppfyllelse av bemanningsnorm for barnehager. Alle som arbeider i barnehagen, skal sammen bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen med utgangspunkt i sine erfaringer og sin kompetanse.

Pedagogisk leder:

Pedagogiske ledere er en del av barnehagenes grunnbemanning for oppfyllelse av bemanningsnorm og pedagognorm for barnehager. Pedagogisk leder er gitt ansvaret for å iverksette og lede det pedagogiske arbeidet, i tråd med godt faglig skjønn.

Den pedagogiske lederen skal veilede og sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet.

Spesialpedagog:

Spesialpedagog arbeider både med enkeltbarn og med barnegrupper. Spesialpedagogen kan fungere som en støtte for de øvrige ansatte og har arbeider gjerne med å kartlegge, planlegge, gjennomføre og evaluere spesialpedagogisk arbeid i barnehagen. Spesialpedagogen inngår ikke i den ordinære grunnbemanningen.

Styrer:

Barnehagen skal ha en forsvarlig pedagogisk og administrativ ledelse. Barnehagen skal ha en daglig leder som har utdanning som barnehagelærer eller annen høyskoleutdanning som gir barnefaglig og pedagogisk kompetanse. Styrer har personal, pedagogisk og administrativt ansvar. I dette ligger organisering av avdelinger og grupper.

Barnehageeier:

Barnehageeieren har det overordnede ansvaret for at barnehagen drives i samsvar med gjeldene lover og regelverk, jf barnehageloven § 7 første ledd.

Barnehageeieren og alle som arbeider i barnehagen, skal sammen bidra til å oppfylle målene og kravene i rammeplanen med utgangspunkt i sine erfaringer og sin kompetanse.

For øvrig regulerer de ulike stillingsbeskrivelsene oppgaver og ansvarsområder for de ansatte.

4. SAMARBEIDSPARTNERE

HVEM	HVA
Helsestasjonen	Samarbeid enkeltbarn Faglig samarbeid
Skolen	Overgang barnehage - skole Eventuelt benytte skolens spesialrom
PPT (pedagogisk psykologisk tjeneste)	Faglig samarbeid Veiledning enkeltbarn/grupper
Familieveiledere	Faglig samarbeid Samarbeid enkeltbarn/familier Veiledning
Barnevernstjenesten	Veiledning Oppfølging av enkeltbarn og familier
Kommunelege	Kommunelegen er vår overordnede i forhold til helse/sykdom
Avdeling for samfunnsutvikling	Renhold Vaktmestertjeneste Tilsyn og oppfølging med tiltak
Bibliotek	Besøk Lesestunder Lån av bøker
Kommunepsykolog (for tiden ubesatt)	Faglig samarbeid Veiledning
Psykisk helse	Faglig samarbeid Veiledning
Landmo/Korsvoll	Enkelte grupper samarbeider om besøk
Kirken i Nordre Land	Besøk i forbindelse med høytider
Frivillige lag/foreninger	Samarbeid om ulike aktiviteter

5. AKTUELT LOVVERK

Nordre Land barnehagen skal sikre at gjeldene lover og regler følges. Sikker behandling av personopplysninger vil til enhver tid dokumenteres etter gjeldende bestemmelser. Lovverk og føringer barnehagene skal etterfølge er:

- Lov om barnehager (barnehageloven - LOV-2005-06-17-64) og dens tilhørende forskrifter. - Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.
- Forskrift om miljørettet helsevern for barnehager og skoler m.v.
- Vedtekter og opptakskriterier for Nordre Land barnehagen.

Personvernombud i Nordre Land kommune er Merethe Lien Tøftum og Helen Bakke Klemoen. E- post: postmottak@nordre-land.kommune.no

§ 1. Formål (Lov om barnehager)

“Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.»

5.1. Vedtekter og opptakskriterier for Nordre Land barnehagen

Vedtektene gir informasjon om rettigheter og plikter en som bruker har når en tar imot en barnehageplass i Nordre Land barnehagen. Eks: rutiner ved opptak, foreldrebetaling, ferieavvikling for barna. Vedtektene er tilgjengelige på foreldreportalen IST, og gjelder for hele barnehagetida. Det vil bli gitt skriftlig informasjon ved eventuelle endringer.

Vedtektene er vedtatt av Kommunestyret. Oppdaterte vedtekter vil til enhver tid ligge på Nordre Land kommune sin hjemmeside.

5.2. Internkontroll

Internkontroll er de systemer og rutiner som kommunedirektøren etablerer for å sikre tilstrekkelig styring, måloppnåelse og regeletterlevelse.

Hensikten med internkontroll:

- Sikre kvalitet og effektivitet i tjenesteproduksjon.
- Sikre helhetlig styring og riktig utvikling.
- Sikre etterlevelse av lover og regler.

Det er styrer i hver barnehage som har ansvar for å følge opp arbeidet med internkontroll, og håndtere avvik som oppstår. Avvik defineres som mangel på oppfyllelse av krav til tjenesteproduksjon slik det er beskrevet i kommunens egne mål, lover og forskrift samt egne rutiner/prosedyrer i tjenestene. Avvik kan også være en uønsket hendelse, personskade eller trusler/overgrep.

5.3. Tilsyn

Etter barnehagelovens § 53 er kommunen pålagt å føre tilsyn med barnehagene i kommunen, med unntak av bestemmelsene i kapittel V med forskrifter. Tilsyn er de aktiviteter som kommunen utøver for å forsikre seg om at barnehagene drives i samsvar med lover og forskrifter. Det overordnede formålet med kommunens tilsyn er å bidra til at alle barn får et godt barnehagetilbud. I tillegg til å kontrollere om lovverket følges, ligger det også i tilsynsansvaret å foreta faglige vurderinger og å gi veiledning.

5.4. Klageadgang

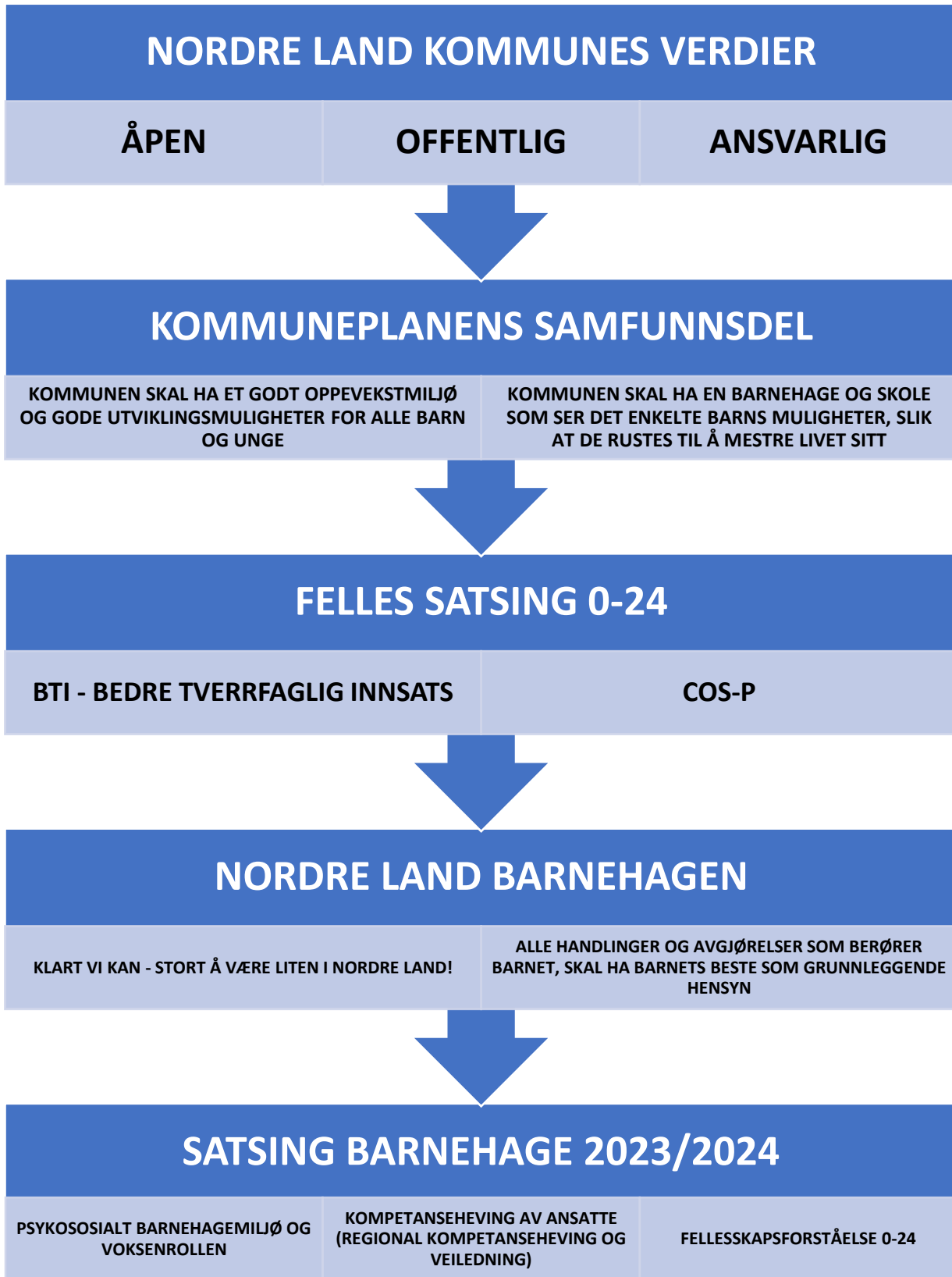
Bruker har adgang til å klage på det tilbudet som blir gitt i barnehagen. Dette kan gjøres muntlig eller skriftlig til barnehagens ledelse ved styrer.

Dersom det gjelder generelle forhold i barnehagen, kan det tas opp med barnehagens samarbeidsutvalg.

Ønskes det å gå videre med klage eller bekymring, kan de tas kontakt med eier; Nordre Land kommune v/kommunalsjef 0-24, Veronica Myhre veronica.myhre@nordre-land.kommune.no .

Statsforvalteren er siste klageinstans.

6. VISJON OG HOVEDMÅLSETTING

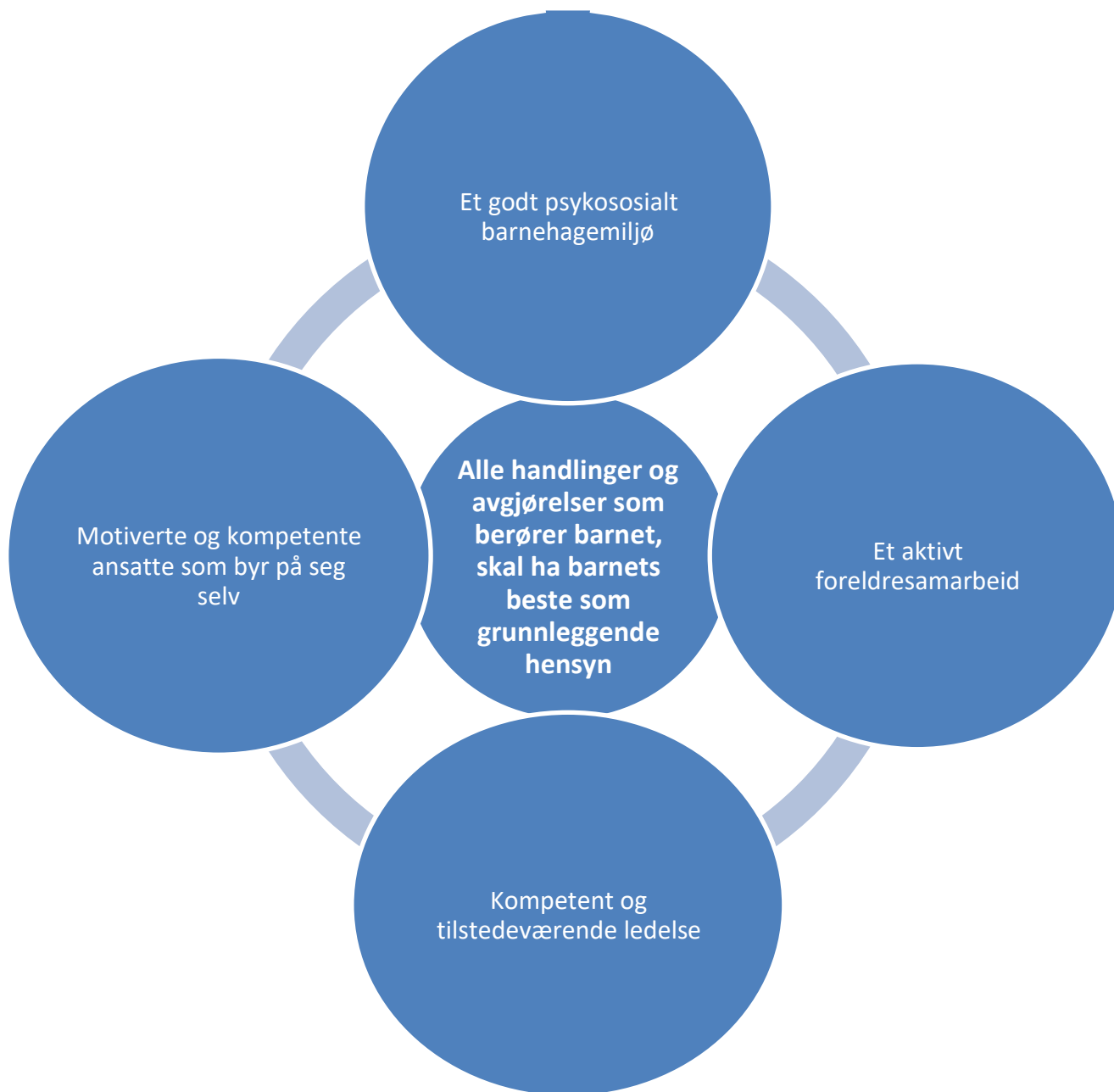
Nordre Land kommunes verdier = åpen – offensiv – ansvarlig

ÅPEN	<ul style="list-style-type: none">- Vi har et arbeidsfellesskap preget av humor, rausket og glede- Vi dyrker den gode dialogen på alle nivåer, både internt og med brukerne- Vi føler oss sett og verdsatt for den jobben vi gjør- Vi behandler hverandre med respekt- Vi anerkjenner hverandres sterke og svake sider- Vi inkluderer og er delaktige i et fellesskap- Vi viser personlig integritet og har mot til å si fra
OFFENSIV	<ul style="list-style-type: none">- Vi har fokus på den enkeltes faglige og personlige utvikling- Vi utvikler tjenestetilbudet i dialog med brukerne- Vi bekrefter det positive framfor å kritisere det negative- Vi bygger en kultur som stimulerer til kreativitet og nyskaping- Vi har fokus på muligheter framfor hindringer- Vi har engasjement, vilje og kraft til endring- Vi har evne til å motivere oss sjøl og hverandre
ANSVARLIG	<ul style="list-style-type: none">- Vi benytter vår kompetanse og opptre profesjonelt- Vi sikrer tilstrekkelig kvalitet på drifts- og utviklingsoppgaver- Vi bruker ressurser fleksibelt, effektivt og løsningsorientert - Vi er lojale- Vi stiller krav og gir konstruktive tilbakemeldinger- Vi finner selv gode løsninger og planer for å realisere ønsker og mål- Vi er tydelige og tilgjengelige

Barn trenger kjærlighet, spesielt når de ikke fortjener det.

Harold S. Hulbert (1887-1949) Amerikansk psykiater

6.1 Hovedmålsetting for Nordre Land barnehagen illustreres i figur nedenfor

7. SATSINGSOMRÅDER FOR NORDRE LAND BARNEHAGEN

Nordre Land barnehagen har satsingsområder som går over flere år samt spesifikke satsingsområder for det enkelte barnehageår. For barnehageåret 2023/2024 er det valgt ut tre satsingsområder som særlig vil vektlegges:

PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ OG VOKSENROLLEN	KOMPETANSEHEVING AV ANSATTE	FELLESSKAPSFORSTÅELSE – SAMMEN OM TJENESTER FOR BARN OG UNGE I 0-24
<p>Forankret i barnehagelovens del om psykososialt barnehagemiljø.</p> <p>Barnehagene skal sikre:</p> <p>§41: Nulltoleranse og forebyggende arbeid</p> <p>§42: Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)</p> <p>§43: Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn</p> <p>Arbeidet vil innebære: Refleksjon over egen praksis. Tverrfaglig samarbeid. Barns medvirkning i fellesskapet. Se, lytte, respektere og støtte det enkelte barn. Bygge gode relasjoner barn – barn -/-voksne. Fokus på sosial kompetanse, psykisk helse og livsmestring.</p>	<p>Styrer og pedagogiske ledere er i stand til å drive gode prosesser tilknyttet utviklingsarbeid i egen barnehage som samsvarer med kravet om barnehagen som en lærende organisasjon.</p> <p>DELMÅL:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Styrer og pedagogiske ledere har kompetanse i å analysere og vurdere egen virksomhet ○ Kunnskap og ferdighet i å drive utviklingsarbeid ○ Styrke ○ kommunikasjonsprosesser ○ rundt pedagogisk virksomhet ○ Styrke lederes ○ kunnskap og ferdigheter i å lede kollektive prosesser ○ Styrke pedagogene som profesjonsutøvere ○ (utøve skjønn med grunnlag i kunnskap) ○ Pedagogene trekker med seg medarbeidere inn i faglige vurderinger ○ Oppøve kunnskap og ○ ferdighet i kritisk tenkning <p>Deltagelse i Regional kompetanseheving: Kompetanseheving for styrere og pedagogiske ledere, samt at alle barnehagene får veiledning av</p>	<p>Sikre et tjenesteområde hvor alle brukere og ansatte skal oppleve et likeverdig tilbud og like arbeidsforhold. Jmf. Barnehagen for en ny tid – Strategi for barnehagekvalitet 2021-2030 (Kunnskapsdepartementet), som har som mål: et tilgjengelig og likeverdig barnehagetilbud for alle barn.</p> <p>Satsingen vil innebære sikring av felles forståelse og forankring i ledergruppa samt ute i den enkelte barnehage. Den vil innebære sikring av like føringer og retningslinjer.</p> <p>Alene er vi gode, sammen blir vi bedre, tryggere og mindre sårbare. Sammen skaper vi kvalitet i tjenestene i 0-24 og lykkes med å sikre tidlig innsats for barn og unge i Nordre Land.</p>

	HINN gjennom året på eget satsningsområde.	
--	--	--

Under er de øvrige satsingsområdene for Nordre Land barnehagen som er gjennomgående for hvert barnehageår:

HVA	MÅL	TILTAK
Rammeplan	Følge rammeplanen for å sikre god kvalitet i Nordre Land barnehagen.	Implementering i praksis.
Fagområde: Nærmiljø og samfunn	Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden.	Arbeidet med fagområdet innebærer lekende og undersøkende arbeid, undre seg og eksperimentere. Legge til rette for at barna skal få ulike erfaringer ut i fra alder og forutsetninger Nordre Land barnehagen ruller på fagområdene i rammeplan for barnehageårene. Rulleringsplanen er som følgende: 2023/2024: Nærmiljø og samfunn 2024/2025: Kropp, bevegelse, mat og helse 2025/2026: Etikk, religion og filosofi 2026/2027: Natur, miljø og teknologi 2027/2028: Kommunikasjon, språk og tekst 2028/2029: Antall, rom og form 2029/2030: Kunst, kultur og kreativitet Alle fagområdene berøres i stor grad i løpet av et barnehageår, men fagområdet som er valgt ut for det enkelte barnehageår får et ekstra stort fokus.
Samarbeid mellom hjem og barnehage	Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål.	Foreldre og barnehagens ansatte har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. Målsetting om et omforent syn på hvordan samarbeidet skal foregå.

Bedre tverrfaglig innsats (BTI)	Målrettet samhandling mellom enheter/avdelinger i kommunen om tjenester og virkemidler til beste for barns levekår.	Fokus på forebyggende og tverrfaglig samarbeid. Implementering av BTI modellen = Bedre Tverrfaglig Innsats. Samhandlingsmodell som bidrar til tidlig innsats, samordning av tjenester og foreldreinvolvering.
Vurdering/ evaluering	Sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen.	Innføring av evalueringsskjema for arbeid med progresjonsplan for rammeplanens 7 fagområder. Jevnlig ROS analyse jf. barnehagemyndighets rutiner for tilsyn.
«Kroppen min eier jeg» Et undervisningsopplegg fra Redd barna om seksuelle overgrep.	Barn som har fått undervisning om vold og overgrep har en bedre forståelse av at dette er ulovlig og har lettere for å si fra om sine opplevelser, enn barn som ikke har fått denne kunnskapen. Undervisning om vold og overgrep bidrar derfor til bekjempelse av vold og overgrep.	Alle 4 og 5-åringene i barnehagene skal i løpet av barnehageåret være gjennom undervisningsopplegget fra Redd barna. Alle barnehager skal til enhver tid ha tilgjengelig oppdatert materiell for gjennomføring av opplegget.

8. DET PSYKOSOSIALE BARNEHAGEMILJØ

Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven § 104 og barnekonvensjonen art. 3 nr. 1 . Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet.¹

Barnehagen skal være et godt sted å være for både barn og voksne. Fra januar 2021 trådte nye lovendringer i kraft i barnehageloven. Kapittel VIII i barnehageloven omhandler nå barnas psykososiale miljø i barnehagen og forpliktelsene barnehagene og ansatte har i forbindelse med dette.

Kapittelet inneholder tre paragrafer; §41, §42 og §43. Paragrafene tar for seg nulltoleranse og forebyggende arbeid, plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt) og skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn:

§ 41 – NULLTOLERANSE OG FOREBYGGENDE ARBEID	§42 – PLIKT TIL Å SIKRE AT BARNEHAGEBARNA HAR ET TRYGT OG GODT PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ (AKTIVITETSPLIKTEN)	§43 – SKJERPET AKTIVITETSPLIKT DERSOM EN SOM ARBEIDER I BARNEHAGEN KRENKER ET BARN
<p><i>Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.</i></p> <p><i>Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.</i></p>	<p><i>Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det.</i></p> <p><i>Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.</i></p> <p><i>Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.</i></p> <p><i>Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.</i></p> <p><i>Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>a) Hvilke problemer tiltakene skal løse</i> <i>b) Hvilke tiltak barnehagen har planlagt</i> <i>c) Når tiltakene skal gjennomføres</i> <i>d) Hvem som skal gjennomføre tiltakene</i> <i>e) evaluering av tiltakene</i> 	<p><i>Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.</i></p> <p><i>Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.</i></p> <p><i>Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.</i></p>

Nordre Land barnehagen arbeider med omsorg, danning, lek og læring, menneskesyn, læringsyn og barns medvirkning i arbeidet som en del av det psykososiale barnehagemiljø. Dette er i tråd med føringene i rammeplan for barnehager. Rammeplanen er også tydelig i forhold til barnehagens ansvar for å forebygge og stoppe krenkende atferd.

For å forebygge krenkende atferd og tilrettelegge for et godt psykososialt barnehagemiljø arbeides det kontinuerlig med følgende tiltak:

- Fokus på sosial kompetanse og vennskap
- Legge til rette for et godt leke- og læringsmiljø - Fokus på voksenrollen
- Observasjon/kartlegging av barnehagens miljø
- Gjennomføring av barne- og foreldresamtaler
- Benyttelse av rutiner for tiltak ved krenkende atferd i situasjoner det er mistanke om avvik - Benyttelse av rutine for bekymringer
- Ha kunnskap om hva som fremmer trygge og gode leke- og læringsmiljø, sosial kompetanse, gruppeledelse og samarbeid med foresatte
- Gjøre ansatte i stand til å etablere, utvikle og vedlikeholde trygge og støttende relasjoner
- Ha kunnskap om forebygging, avdekking og oppfølging av mobbing og andre krenkelser

Følgende observasjonsskjema, kartleggings skjema og tiltaksplan i arbeidet med det psykososiale barnehagemiljø benyttes i Nordre Land barnehagen:

- Kartlegging av voksnes relasjoner til barna – «hjertebarn-skjema» (se vedlegg)
- Tiltaksplan aktivitetsplikt (se vedlegg)

8.1. Omsorg, lek, danning og læring

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Barnehagen som pedagogisk virksomhet har sin egenart og sine tradisjoner som må ivaretas. Anerkjennelse av barndommens egenverdi står sentralt i denne tradisjonen. Den helhetlige og integrerte tilnærmingen som karakteriserer barnehagens virksomhet, ivaretas i formålet blant annet gjennom begrepene omsorg, læring og danning.

Barn har rett til **omsorg** og skal møtes med omsorg. Barnehagens personale har en yrkesetisk forpliktelse til å handle omsorgsfullt overfor alle barn i barnehagen. Omsorg i barnehagen handler om relasjonen mellom personalet og barna og om barnas omsorg for hverandre. Å gi barn mulighet til å gi hverandre og ta imot omsorg er grunnlaget for utvikling av sosial kompetanse, og er et viktig bidrag i et livslangt læringsperspektiv.

Omsorg i barnehagen handler om både fysisk og psykisk omsorg:

1. Tilknytning = barnets avhengighet og behov for beskyttelse og omsorg.
2. Utforskning = barnets selvstendighet og behov for å utforske og mestre verden.

Det betyr både et trygt fang å krype opp i – og den voksnes støtte i å utforske og mestre omgivelsene. Behovene er avhengig av hverandre, og barnets utvikling foregår i en prosess med bevegelse mellom tilknytning/trygghet og utforskning.

Det kan forklares slik:

I denne prosessen må vi som voksne alltid være

STØRRE – STERKERE – KLOKERE – GOD

Voksne skal

- Når det er mulig: følge barnets initiativ og behov.
- Når det er nødvendig: ta tak – lede og veilede.

Leken har en selvskreven og sentral plass i barnehagen, og styres av den indre drivkraft hos barnet. Leken har betydning for barns trivsel og som en grunnleggende livs- og læringsform. I barnehagen skal barna få oppleve lek både som egenverdi og som grunnlag for læring og allsidig utvikling, og for sosial og språklig samhandling. Leken er en del av barnekulturen og gjenspeiler forhold i barns oppvekstmiljø og i samfunnet generelt. I leken overføres også barnekulturelle tradisjoner fra eldre til yngre barn. Barn leker med utgangspunkt i sin nysgjerrighet, sine evner og forutsetninger. Barnehagen skal gi rom for og inspirere til ulike former for lek ute og inne, og bidra til at alle barn opplever glede, humor, spenning og engasjement gjennom leken – alene og sammen med andre.

Barnehagen skal legge til rette for et inspirerende lekemiljø, bidra til utvikling av leketemaer og fremme et inkluderende leke- og læringsmiljø. Personalet skal observere, analysere, veilede, støtte, delta og utvikle leken etter hva som er behovet i hver enkelt situasjon.

Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette. Gjennom danning legges grunnlaget for barnets allsidige utvikling. Personalet skal veilede barn i deres vekslende mellom samfunnets normer og sosiale krav og egen væremåte.

Læring skal foregå i det daglige samspillet med andre mennesker og med miljøet og være nært sammenvevd med omsorg, lek og danning. Barnehagen skal være retningsgivende for den brede kompetansen det enkelte barn senere skal videreutvikle i opplæringen. Samtidig skal barnet selv ha mulighet for å søke erfaringer og opplevelser alene og i samspill med andre. Gjennom utforskning og samtale skaffer barn seg kunnskap og innsikt på mange områder. Læring om seg selv, om andre mennesker, og samspill og om den fysiske verden omkring er prosesser som er med på å skape mening i barns liv. Barnehagen skal styrke barns læring i formelle og uformelle læringssituasjoner. De formelle situasjonene er planlagt og ledet av personalet. Uformelle læringssituasjoner er nærmere knyttet til hverdagsaktiviteter og her-og-nå situasjoner, i lek og annen samhandling.

8.2. Menneskesyn

Menneskesynet beskriver grunnholdningen vi skal møte våre medmennesker med. Nordre Land barnehagens menneskesyn bygger på likeverd og respekt for enkeltindividet.

Barn kommer til verden som relasjonsorienterte og meningsskapende individer, og ikke som primitive skapninger som må sosialiseres og tuktes før de blir mennesker. De skal møtes som medmennesker med følelser, tanker og meninger - og ikke ut i fra et perspektiv som fokuserer på hva de mangler. Dette er i samsvar med FNs barnekonvensjon og menneskerettighetssynspunkter. Ansatte skal ha et bevisst forhold til dette i sin praksis.

8.3. Læringsyn

Begrepet livslang læring viser til at læring skjer på ulike arenaer gjennom hele livet. Læring foregår i den daglige samhandlingen med andre mennesker og miljøet, og er nært sammenvevd med lek, omsorg og danning. Barn lærer gjennom alt de opplever og erfarer på alle områder når de har gode voksne omkring seg.

Barnehagen skal styrke barns læring i alle situasjoner, og ansatte skal ha et aktivt forhold til barns læringsprosesser.

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, og legges til grunn for gode læringsprosesser og en positiv læringskultur.

Barna skal møtes som individer og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. Barns liv påvirkes av omgivelsene, men barn påvirker også sine egne liv. Barnehagen skal gi rom for barnas ulike forutsetninger, perspektiver og erfaringer og bidra til at barna, i fellesskap med andre, utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner.

Barnehagens utgangspunkt er et sosiokulturelt læringssyn, det vil si læring er en sosial og aktiv prosess, og kunnskap skapes ved utforsking/undring.

8.4 Barns medvirkning

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, kapittel 4:

«Barnehagen skal ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltagelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. Barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta.»

Nordre Land barnehagen legger til rette for barns medvirkning ved å:

- Anerkjenne følelser
- Se og lytte til behov og legge til rette for barnets interesser
- Ta barnets initiativ (valg av aktivitet, samlingsstund, lek, gå inn hvis kald etc.)
- La barna være med å påvirke valg i hverdagen – etter alder
- Samtale med barna, både formelle og uformelle
- Kontinuerlig dialog med barn for å sikre praksis som ivaretar deres medvirkning
- Jobbe med prosjekter/tema
- Anerkjenne barnas synspunkter
- Ha voksne som tørr å tilrettelegge uavhengig av dagsrytme, planer, klokka – vi må «**leve i nuet**» og «ta oss tid»
- Vektlegge foreldrenes innspill på hva barna tenker og føler - Observere for å kartlegge barns ønsker og behov

8.5 Læringsmiljø

For barnas del er det **Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler** som er det førende i forhold til deres arbeidsmiljø (til sammenligning med personalets arbeidsmiljølov).

Nordre Land barnehagen sitt ansvar er å se til at barnas arbeidsmiljø gir god helse, bidrar til trivsel og forebygger sykdom og skade.

Forskriften omhandler følgende områder:

Utforming og innredning (fysisk miljø), muligheter for aktivitet og hvile mv., måltid, rengjøring og vedlikehold, sikkerhet og helsemessig beredskap, førstehjelp, tilrettelegging basert på opplysninger om helseforhold, smittevern, røyking, inneklime, lyd og lysforhold, drikkevann, sanitære forhold, avfallshåndtering og psykososiale forhold.

Kommunens plan for folkehelse er også førende med tanke på å styrke barnas sosiale kompetanse, utvikle barnehagenes uteområde og bruk av nærmiljøet, fokus på at aktive barn lærer mer og fokus på hva vi kan gjøre for å styrke motorisk utvikling og fysisk form hos barna.

9. FAGOMRÅDER

Under vises barnas progresjonsplan ut fra de sju fagområdene i rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Denne viser hvilken progresjon det legges opp til at barna har i løpet av barnehagetiden:

	KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST	KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE	KUNST, KULTUR OG KREATIVITET
1 år	Få begynnende erfaringer med sang, rim og regler. Opplive glede ved høytlesning.	Opplive glede og mestring i å bruke kroppen. Begynnende deltakelse i mat- og måltidsaktiviteter.	Få begynnende erfaringer med ulike kunst og kulturuttrykk. Få taktile erfaringer med ulike formingsmateriale
2 år	Videreutvikle begrepsforståelsen. Opplive språklig nysgjerrighet og lek med lyder og ord. Begynnende kjennskap til eventyr.	Videreutvikle motoriske ferdigheter. Opplive varierte bevegelsesmiljøer ute og inne. Få kjennskap til menneskekroppen. Aktiv deltaker i mat- og måltidsaktiviteter, samt opplive fellesskapsfølelse i måltidet. Få tilrettelagt hvile.	Opplive mangfold i kunst og kulturuttrykk. Få erfaringer med kreative uttrykksformer.
3 år	Bruke språket til å skape relasjoner og delta i lek. Opplive spenning ved høytlesning og fortelling. Utforske skriftspråktrykk gjennom tegning.	Bli trygg på egen kropp og bli kjent med egne følelser. Opplive mestring ved allsidige bevegelseserfaringer. Bidra i matlaging og opplive måltidsglede.	Undre seg og eksperimentere med ulike teknikker og uttrykksformer. Opplive samhörighet i prosesser.
4 år	Bruke språk til å løse konflikter. Eksperimentere med rim, rytme, lyder og ord. Begynnende erfaringer med lekeskrift og skriftspråktrykk. Opplive varierte formidlingsformer som bøker, sanger, bilder og fortellinger.	Få en positiv oppfatning av seg selv. Få innsikt i matens opprinnelse, samtale om mat og rundt måltidet. Opplive sosialt velvære gjennom bevegelsesglede, sanseopplevelser og hvile.	Få kjennskap til tradisjonelle og samtidige uttrykksformer. Kjenne til egen kulturell tilhörighet
5 år	Inviteres til å uttrykke følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter. Utfordres til å leke med og utforske skriftspråket. Opplive et mangfold av bøker, eventyr og historier.	Få innsikt i produksjon av matvarer. Sette grenser for egen kropp og respektere andres grenser. Opplive å vurdere og mestre risikofylt lek.	Eksperimentere med teknikker, materiale, verktøy og teknologi for å uttrykke seg estetisk. Opplive gleden i å skape.

	NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI	ANTALL, ROM OG FORM	ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI	NÆRMILJØ OG SAMFUNN
1 år	Få positive opplevelser i naturen, året rundt.	Bruke kroppen og sansene for å utvikle romforståelse. Få styrket sin nysgjerrighet.	Utvikle interesse for andre. Et første møte med tradisjoner i de livssyn som er representert i barnehagen.	Utforske nærmiljøet og ulike landskap. Få begynnende erfaringer i å medvirke i egen hverdag.
2 år	Utforske naturen og naturens mangfold, året rundt.	Erfare størrelser i sine omgivelser og sammenligne disse. Få en begynnende kjennskap til former, tall og telling på en lekende måte.	Få kjennskap til fortellinger og høytider i ulike religioner.	Opplevelser og erfaringer i nærmiljøet. Få et første møte med menneskerettighetene
3 år	Få kunnskap om dyr og dyreliv. Lage konstruksjoner av naturmateriale. Oppleve naturfenomener og samtale om naturen.	Undersøke og gjenkjenne egenskaper ved former og sortere dem på forskjellige måter. Leke og eksperimentere med tall, mengde og telling. Få beriket leken sin med matematiske ideer.	Få kjennskap til grunnleggende normer og verdier. Begynnende forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på.	Utforske nærmiljø og lokalsamfunn. Få kjennskap til Norges urbefolkning.
4 år	Få begynnende kjennskap til redskaper og teknologi. Få mangfoldige naturopplevelser. Få kjennskap til bærekraftig utvikling.	Oppdage og undre seg over matematiske sammenhenger. Bli inspirert til matematisk tenkning ved bruk av bøker, spill, musikk, digitale verktøy, naturmaterialer og leker.	Utvikle interesse og respekt for hverandre og forstå verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap. Få kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk tradisjon, og bli kjent med andre livssyn som er representert i barnehagen.	Bli kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner. Få kjennskap til barne-konvensjonen.
5 år	Eksperimentere med naturfenomener og fysiske lover. Få kjennskap til menneskets livssyklus. Få respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen. Utforske materialer, redskaper og teknologi.	Utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper, få erfaring med løsning av matematiske problemer og oppleve matematikkglede. Skal bli stimulert og støttet til å utvikle evnen til utholdenhet i problemløsning.	Undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål. Utvikle toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet.	Medvirke i barnehagens hverdagsliv. Få erfaringer med å lytte, forhandle og diskutere gjennom lek og varierte aktiviteter. Bli kjent med samisk kultur.

10. PLAN FOR TILVENNING/OPPSTART

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn. Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære. (Rammeplan 2017:33)

Målet med planen er:

- at tilvenningen tilpasses hvert enkelt barns behov, og i samarbeid med barnets foreldre
- at alle som jobber i barnehagen gir barna trygghet gjennom god omsorg
- at alle medarbeidere har kunnskap om tilvenning og tilknytning
- at alle barnehager følger denne planen for tilvenning
- at alle barn er trygt tilknyttet til minst en voksen i sin gruppe
- at foreldrene har tillit til personalet og opplever at det er trygt å levere barnet i barnehagen

Planen skal være et felles utgangspunkt for Nordre Land barnehagens arbeid med tilvenning. Første del av planen redegjør for kunnskapsgrunnlaget for planen, og redegjør for teorier om tilknytning og trygghet.

Andre del beskriver hvordan Nordre Land barnehagen kan sikre en trygg og god tilvenning for alle barn i praksis. Styrer sikrer at planen gjøres kjent for ansatte. Hver ansatt er ansvarlig for å gjøre seg kjent med innholdet, samt gjennomføring i praksis.

Alle barnehager skal:

- sette av god tid til tilvenning for alle barn
- gi foreldrene informasjon om barnehagens plan for oppstart
- invitere alle barn og foreldre på besøk i barnehagen før oppstart
- ha tett dialog med barnas foreldre i tilvenningsperioden
- gjennomføre en egen oppstartsamtale med alle foreldre
- gjennomføre et felles foreldremøte for alle nye barn på våren
- tilrettelegge for en trygg og god oppstart uansett når på året barnet begynner og uansett alder

Viktigheten av trygghet og tilknytning

Små barn har et grunnleggende behov for trygghet, forutsigbarhet og stabilitet. Tilknytningsteori handler om hvordan små barn er avhengige av tilgjengelige omsorgspersoner for trøst og trygghet for å kunne flytte sin energi over på utforskning og læring. Trygghet og tilknytning er grunnlaget for all utvikling, lek og læring.

Tilknytning

Begrepet tilknytning brukes for å beskrive hvordan barn tidlig i livet utvikler relasjoner og knytter seg følelsesmessig til nære omsorgspersoner på en måte som er felles for alle mennesker. Barnets behov for tilknytning er like grunnleggende som barnets behov for mat, drikke og søvn.

Tilknytningsteori anses i dag for å være den viktigste psykologiske teorien som kan forklare hvordan både barn og voksne forholder seg til nærhet, beskyttelse og omsorg på den ene siden, og

selvstendighet, utforskning og mestring på den andre (Broberg, Broberg og Hagström, 2014).
Trygghetssirkelen (Powell, Cooper, Hoffman og Marwin)

Trygghetssirkelen

Tilvenning og tilknytning skjer gjennom de daglige gjøremålene i barnehagen. Cooper, Hoffman, Powell og Marwin har utviklet en modell som grunnlag for arbeid med en pedagogisk praksis som fremmer trygg tilknytning og en god tilvenning i barnehagen. Modellen kalles trygghetssirkelen. Den er utviklet for lettere å kunne analysere og tolke barns adferd, følelser og behov og for at barna skal bli tryggere og utvikle god selvregulering og sosial kompetanse. Metoden blir brukt i hele verden i arbeidet med barn mellom 1- 6 år. Metoden brukes også i veiledning av foreldre for å hjelpe dem til å utvikle en trygg og god tilknytning til sine barn.

I trygghetssirkelen er tilknytningspersonens hovedoppgave å være en trygg base for barnets utforskning, lek og læring og ta imot barnet når det har behov for trøst og omsorg. Barnet skal være trygg på at det blir trøstet når det føler ubehag. Den øverste delen av sirkelen representerer et barns behov når det utforsker: «pass på meg», «fryd deg over meg» «hjelp meg» og «ha det gøy sammen med meg». Den nederste delen av sirkelen representerer et barns behov når tilknytningsadferden er aktivert: «beskytt meg», «trøst meg», «vis godhet for meg» og «organiser følelsene mine». Barn forteller den voksne at noe er galt gjennom sine følelsesreaksjoner og adferd, men ikke alltid på den måten de voksne hadde tenkt eller forventet.

Trygg og utrygg tilknytning

Det er to ting som kjennetegner trygg tilknytning. Det ene er at barnet, når det er lei seg eller frustrert søker trøst hos den voksne. Det andre er at det lar seg trøste. Barnet viser at det kan ta imot trøst ved å hvile kroppen sin mot den voksne og bli rolig og avspent.

Barnehagestart kan være stressende for noen barn. Utrygge barn kan gi høylytt uttrykk for sin misnøye og mistrivsel. Andre utrygge barn gir få signaler på at de ikke har det bra, de protesterer ikke når foreldre går, men trekker seg tilbake. De kan ha en likegyldig holdning til personalet, som om de ikke trenger noen form for hjelp eller støtte. Forskning viser seg at disse barna har et høyt indre stress. Barn som ikke er i stress, utforsker, leker og er vitale. Fravær av lek og utforskning kan være en indikasjon på at barnet ikke er trygt og trenger mer tid og mer støtte.

Barn har et grunnleggende behov for trygghet, forutsigbarhet og stabilitet, det omfatter både fysiske, psykiske og sosiale forhold. Opplevelsen av trygghet for barn og foreldre i barnehagen er grunnlaget for en positiv utvikling.

For å sikre en trygg og god tilknytning er det viktig å anerkjenne barnets reaksjoner. Ikke avled barnet og sett fokus på andre ting. La barnet være lei seg, trøst og sett ord på at mamma og pappa gikk, at det er leit og at du skjønner at barnet er lei seg.

Eksempler på trygg tilknytning

- Barnet søker trøst hos voksne og tar imot trøst.
- Barnet hviler kroppen mot den voksne og blir rolig og avspent når den voksne tar barnet inntil seg/løfter opp barnet.
- Barnet gir den voksne klem, vil sitte i fanget o.l. (ikke hele tida, men innimellom)
- De voksne fungerer som en "ladestasjon" for barnet (barnet leker, blir sliten/lei/frustrert etc. og trenger så nærhet/kos/trøst før det kan leke videre).
- Barnet vet hvor de voksne befinner seg (barnet følger med, passer på at tilknytningspersonen er innen rekkevidde).

- Barnet ber den voksne om hjelp.
- Barnet er glad og fornøyd sammen med de voksne.
- Barnet samarbeider som oftest med de voksne.
- Barnet responderer raskt på adekvat grensesetting fra de voksne.
- Barnet viser den voksne positive reaksjoner om morgenen.

(Kilde: Broberg, Broberg og Hagström, 2012)

Foreldre som ressurs

Det er foreldrene som kjenner sitt barn best. De kjenner til alle uttrykkene barnet har, hva de betyr og hva barnet trenger.

Fordi barn er så forskjellige er det ikke alltid like lett for personalet å oppfatte barns ulike behov og møte dem på gode måter. Det som fungerer for ett barn passer ikke nødvendigvis for et annet. En god dialog og et nært og godt samarbeid mellom personalet og foreldre er derfor en viktig suksessfaktor for en god tilvenning og for at barnet skal føle seg trygg i barnehagen.

Mens foreldre er eksperter på sitt barn, er personalet i barnehagen eksperter på barnehagen og barn i gruppe. God informasjon til foreldrene om hva tilvenning til barnehagen innebærer for barnet og hva som forventes av dem som foreldre er viktig. Slik informasjon er med på å gjøre foreldre trygge, og bidra til at de kan støtte barnet i tilvenningsfasen.

Vær nøye med å understreke til foreldre at de alltid må si ifra til barnet når de forlater barnehagen. Selv om barnet blir lei seg og gråter, er det likevel tryggere for barnet å vite hva som skjer. Det kan være like vondt for foreldre å gå fra barnet som det er for barnet, og noen foreldre kan trenge hjelp med disse følelsene. For medarbeiderne i barnehagen er det også viktig å bidra til at foreldrene blir trygge.

Tilvenning og samarbeid med flerspråklige foreldre og barn

- Informer foreldrene om muligheten for at barnehagen kan bestille tolk i forkant av oppstartsamtalet.
- Gå igjennom og sørg for oversettelse av rutiner for oppstart og tilvenning.
- Gi foreldre en oversikt på morsmål eller visualisert liste over utstyr og klær som er nødvendig for norsk klima.
- Foreldrene bør oppmuntres til å lage en liste over hverdagslige ord på morsmål slik at barnet og personalet kan kommunisere.

Overgang og tilvenning til ny avdeling

- Informer foreldre i god tid slik at de får tid til å forberede seg og barnet på overgangen. Sett av tid slik at barnet kan bli kjent med ny avdeling på en god måte.
- I samarbeid med foreldre bør pedagogisk leder planlegge og tilrettelegge for en god og trygg oppstart og tilvenning på ny avdeling

En trygg og god tilknytning

Barnets første møte med barnehagene skal være preget av trygghet og tilknytning. Barns følelsesmessige bånd utvikles gjennom hele barnehagelivet, men tilvenningsperioden er en ekstra sårbar periode. Personalet i barnehagen må gjennom sin væremåte og barnehagens rutiner legge til rette for at barna får trygg tilknytning.

Relasjonen voksen – barn

Personalet har ansvaret for kvaliteten på relasjonen mellom barn og voksne. Det innebærer at de må være tydelige ledere og samtidig vise respekt, være lyttende og empatisk overfor barna. Barn trenger voksne som ser dem og som er i stand til å veilede på en klok måte. Personalet må være oppmerksomme på det enkelte barns sårbarhet og behov.

I praksis innebærer dette at personalet må respektere barnets følelser og anerkjenne barnets reaksjon. Hvis et barn opplever at voksne trækker over deres grenser, kan de markere det ved for eksempel å begynne å gråte. De voksne må vise respekt for og la barnet være lei seg, ikke avlede, men anerkjenne følelsene til barnet.

Personalet må søke å forstå barnets perspektiv og opplevelse av situasjonene gjennom å lytte oppmerksomt til barnets uttrykk. For å oppdage og få tilgang til små barns meninger og intensjoner, bør de voksne også se etter andre uttrykksformer enn de verbale, som følelsesuttrykk kroppsspråk, gestikulering, ansiktsuttrykk og tonefall.

Personalet i barnehagen skal være opptatt av å møte barn på en likeverdig, men ikke lik måte. Å behandle alle likt er ikke likeverdighet. Likeverdighet handler om å vise respekt for alle barns ulikheter. Barna i barnehagen skal bli sett, hørt og respektert på en empatisk og anerkjennende måte.

Tilvenning

Hovedoppgaven for personalet i tilvenningen for et nytt barn er å sørge for at barnet får trygg tilknytning til en voksen i barnehagen. Personalet må få tid til å lære det nye barnet å kjenne, slik at han eller hun klarer å roe og trøste barnet. Barnet må få den nødvendige tiden til å bli kjent med personalet slik at det kan ta imot trøsten, bli rolig og kunne bruke tiden sin på lek og utforskning.

Tilvenningsfasen for barnet slutter imidlertid ikke den dagen barnet er en hel dag i barnehagen alene uten foreldre, men når barnet har falt til ro og føler seg trygg, også når foreldrene ikke er til stede.

Barnehagen skal i tilvenningsperioden bli kjent med barnet og barnets rutiner og preferanser, og tilpasse seg disse i den grad det praktisk lar seg gjennomføre. Barnehagens dagsrytme må tilpasses barnas behov, dette gjelder særlig i tilvenningsperioden.

Oppstart/tilvenning i barnehagen

Oppstart/tilvenning i barnehagene avtales individuelt for det enkelte barn. Barnehagen tar kontakt med foreldrene for å avtale oppmøte første dag.

Foreldre bør være til stede for barnet i minst 3- 5 dager. Første dag anbefales besøk på 2-3 timer.

Det er best om foreldrene holder seg i nærheten av barnet og er tilgjengelige hele tiden.

For personalet i barnehagen er det nyttig å se barnet sammen med sine foreldre. Det gir informasjon om blant annet barnets vaner og måte å kommunisere på, og denne informasjonen vil senere bidra til å gjøre barnets hverdager i barnehagen bedre.

Det gjøres avtale for videre tilvenning denne dagen.

Avskjeden i barnehagen

- Fortell barnet at du skal gå, og gå når du har sagt at du skal gjøre det.
- Det anbefales korte dager den første tiden.. Gjør avtale med barnehagen.

11. PLAN FOR OVERGANG BARNEHAGE-SKOLE

Rutinen er retningsgivende og gir de ytre rammene for hva overgangsordningen mellom barnehage og skole skal bestå av.

NÅR	HVA	HVEM	ANSVAR
Våren ett år før skolestart	I tilfeller, der det er behov for tidlig involvering deltar skole på ansvarsgruppemøter for barn med særskilte behov	Barnehagestyrer Ped.l leder Evt. Spes. Ped. veileder Foresatte Rektor Andre i ansvarsgruppa	Barnehagestyrere innkaller
Innen 1.10	Datofeste årets overgangsplan. Hver skole, i samarbeid med barnehagene, lager en plan for overgangen fram mot skolestart i august. Planen deles ut i barnehagen.	Rektor Barnehagestyrer	Rektorer Barnehagestyrere
Høst og vår	Møte: Elever med særskilte behov Plan for innskolingsdager Tid for kontaktlærerbesøk	Rektor Barnehagestyrer PPT Skolehelsetjeneste	Rektorer Barnehagestyrere
Overgangen januar/februar	Innskriving med informasjon til foreldre om: <ul style="list-style-type: none"> - Skolen - SFO - Evt. Opplegget for resten av barnehageåret - Forventninger skole - hjem og motsatt - Lesing og skriving i førskolealder 	Rektor Evt. Kontaktlærer(e) Foresatte	Rektorer
Mars	Foreldresamtale Overgangsskjema fylles ut innen 1.april	Ped. leder Foresatte	Barnehagestyrere Ped. ledere
April	Styrere sender oversikt til skolene over ped. ledere som har ansvar for skolestartere	Styrere	Styrere
Innen første innskolingsdag	Skolen sender oversikt for innskolingsdager til barnehagene v/ped. ledere.	Kontaktlærer(e) Barnehagelærere Styrere	Rektorer
I løpet av mai	Innskolingsdager	Førskolebarn Kontaktlærer(e) Ped. ledere	Kontaktlærer(e) Rektorer
I begynnelsen av juni	Overgangsmøte	Barnehagestyrere Ped. ledere Rektor SFO-leder	Rektorer

		Kontaktlærer(e) PPT deltar på barn med særskilte behov	
I begynnelsen av juni	Foreldremøte nye 1.trinn	Foresatte Kontaktlærer(e) Rektor PPT Helsesykepleier	Rektorer Kontaktlærer(e)
Juni	Kontaktlærer besøker barnehageavdelingen med førskolebarn	Kontaktlærer(e) Ped. ledere	Barnehagestyrere Rektorer
August	Første skoledag	Elever Foresatte Rektor Kontaktlærer(e) SFO-leder	Rektorer

12. VURDERING OG DOKUMENTASJON

Barnehagen er en pedagogisk virksomhet som skal planlegges, dokumenteres og vurderes. Den enkelte barnehage står fritt til å velge metoder og omfang ut fra forutsetninger og behov.

Dokumentasjon av pedagogisk praksis, kan være et middel for å få frem ulike oppfatninger og åpne for en kritisk og reflekterende praksis. Barns læring og personalets arbeid må gjøres synlig som grunnlag for refleksjon over barnehagens verdigrunnlag og barnehagen som arena for lek, læring og utvikling.

Barnehagens dokumentasjon kan gi foreldrene, lokalmiljøet og kommunen som barnehagemyndighet informasjon om hva barn opplever, lærer og gjør i barnehagen.

Kvaliteten i det daglige samspillet mellom mennesker i barnehagen er en av de viktigste forutsetningene for barns utvikling og læring. Barnegruppens og det enkelte barns trivsel og utvikling skal derfor observeres og vurderes fortløpende. Oppmerksomheten må både rettes mot samspillet barna imellom, mellom barn og personale og mellom barnehagens ansatte. Barnehagens arbeid skal vurderes, det vil si beskrives, analyseres og fortolkes i forhold til kriterier gitt i barnehageloven, rammeplan og eventuelle lokale retningslinjer og planer.

Barns erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget. Vurdering er viktig for å kunne fornye virksomheten og barnehagen som organisasjon.

Systematisk vurderingsarbeid legger grunnlaget for barnehagen som lærende organisasjon.

Dokumentasjon og vurdering i Nordre Land barnehagen kan være:

- Barnesamtaler
- Foreldresamarbeid
- Barnas permer i enkelte barnehager
- Bilder
- Kvartalsvis evalueringer

- Brukerundersøkelser
- Lean, verdistrømsanalyse
- IST - foreldreportal
- ROS-analyser

13. SAMARBEID HJEM – BARNEHAGE

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.» jfr. Lov om barnehager § 1.

Nordre Land barnehagen skal anerkjenne alle foreldre som viktige ressurser for barns læring og livsmestring.

Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha **barnets beste som mål**.

Barnehagen skal legge til rette for en god dialog mellom hjem og barnehage. Samarbeidet skal foregå på individ og gruppenivå.

	HVEM	MÅL	TILTAK
Individuelt	Det enkelte hjem og barnehagen	Samarbeid om barnets: <ul style="list-style-type: none"> - Helse - Trivsel - Erfaringer - Utvikling - Læring 	<ul style="list-style-type: none"> - Foreldresamtaler - Veiledning - Daglig kontakt ved bringing og henting
Foreldreråd	Alle foreldrene Foreldrerepresentant leder rådet	Foreldrerådet skal fremme foreldrenes fellesinteresser	<ul style="list-style-type: none"> - Foreldrerådsmøter - Temamøter
Samarbeidsutvalg	Består av foreldrerepresentant, ansattes representant, eiers representant (politiker) Styrer er sekretær	Skal være: <ul style="list-style-type: none"> - Rådgivende - Kontaktskapende - Samordnende 	<ul style="list-style-type: none"> - Faste møter - Skal godkjenne årsplan - Budsjett - Driftsendringer - Behandle klager på generell drift

Barnehagen er avhengig av et godt samarbeid med foreldrene.

Åpenhet, gjensidig respekt og ydmykhet skal ligge til grunn. Barnehagen skal ha respekt for foreldrenes kompetanse på egne barn og foreldrene skal vise respekt for personalets pedagogiske kompetanse. Sammen skal vi bidra til at barnas utbytte av oppholdet i barnehagen kan legge grunnlag for videre utvikling.

Dette kan dere forvente av oss i barnehagen:

- **At** vi arbeider for at alle barn skal ha et godt fysisk og psykososialt miljø som fremmer utvikling og læring, helse og trivsel
- **At** vi arbeider for å skape et miljø som gir opplevelse av egenverdi, mestring og utvikling i trygge omgivelser
- **At** vi gir deg nødvendig informasjon om barnet ditt
- **At** vi tar dine innspill og tilbakemeldinger på alvor og at vi er lydhøre for deres kompetanse på egne barn
- **At** vi viser engasjement, empati og respekt for barn og foresatte
- **At** vi er oppdaterte og kvalifiserte og tar ansvar for det enkelte barns faglige og sosiale utvikling
 - **At** vi er endringsvillige
- **At** vi til enhver tid anstrenger oss for å tilby barnehagetjenester av god kvalitet
- **At** vi benytter IST som kommunikasjonskanal

Dette forventer vi av dere som foreldre:

- **At** du som foresatt er kjent med at du selv har hovedansvaret for ditt barn, og at du kan forvente at barnehagen hjelper til
- **At** du medvirker til et godt samarbeid om ditt barns trivsel, utvikling og læring
- **At** du informerer personalet om viktige ting og hendelser i barnets liv
- **At** du informerer barnehagen når barnet er hjemme pga sykdom og ferie/fri
- **At** du tar ansvar for ditt barn når du er på barnehagens område f.eks ved henting
- **At** du gir konstruktiv tilbakemelding på hvordan du opplever barnehagen
- **At** du omtaler andre barn og deres familier med respekt
- **At** du omtaler barnehagen og personalet med respekt
- **At** du benytter IST som kommunikasjonskanal

14. PRAKTISK INFORMASJON

14.1 Måltider

Høsten 2023 får barna servert et måltid per dag i barnehagen. Barna må ha med egen niste i tillegg (frokost og ettermiddag). Det kjøpes inn melk og frukt som serveres hver dag. Det blir servert to varme måltider hver måned. Alle barna må ha med flaske til å ha vann på.

Ved spesielle mathensyn må dere gi beskjed til barnehagen.

Videre organisering av mattilbudet i barnehagene samt kostpris vil vedtas politisk gjennom vedtak om budsjett 2024.

Vi anbefaler å sette seg inn i råd fra Helsedirektoratet om mat og måltider i barnehagen: [Mat og måltider i barnehagen - Helsedirektoratet](#)

14.2 Bursdagsfeiring

Vi ønsker en endring i feiring av bursdager i barnehagene i kommunen. Dette ut fra Helsedirektoratets retningslinjer om å begrense servering av søt og fet mat, og søt drikke. Disse retningslinjene bygger på Barnehageloven § 2, sjette ledd som sier at barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon. Begrenset servering av mat og drikke med mye sukker og fett er et godt bidrag til å oppfylle denne funksjonen.

Det er også viktig for oss å skape en likeverdig feiring for barna i barnehagen.

Derfor skal ikke foresatte medbringer noe spiselig til bursdager i barnehagen. Bursdagsfeiringen vil bestå av:

- Flagging i barnehagen
- Samling hvor barnet får medvirke med tanke på innholdet. De får krone, sang, «raketter».
- Bursdagsbarnet får bursdagsbok (ikke på småbarnsavdelingene)

Dersom barnets bursdag ikke er på en barnehagedag, vil vi feire en annen dag.

Dett er en endret rutine fra tidligere. Egen informasjon er sendt ut til foresatte. Feiringen vil bli evaluert våren 2024.

14.3 Klær og utstyr

Barna skal ha med innesko, ekstra skift fra innerst til ytterst og klær som er tilpasset årstid og vær. Unngå mest mulig snorer på barnas tøy, dette for å forebygge eventuelle ulykker. Merking av tøy er svært viktig, da barnehagene oppbevarer mye tøy for mange barn.

Det forventes at alt av klær, sko og utstyr som skal brukes i barnehagen merkes med navn.

Ved usikkerhet i forhold til hvilket tøy som trengs til hvilken årstid kan barnehagen gi råd og veiledning.

14.4 Syke barn i barnehagen

Ved sykdom og annet fravær skal det gis beskjed til barnehagen om mulig første dag, senest innen 3 dager.

Dersom barnet er for sykt til å delta i vanlige aktiviteter inne/ute, er det for sykt til å være i barnehagen.

Ved smitte som omgangssyke anbefaler kommunelegen at man følger 48 timers regelen. Det vil si at barnet skal ikke ha kastet opp/hatt diare dagen før det kommer i barnehagen.

En dag ekstra hjemme, reduserer smittefaren! Jf. «Smittevernveileder» fra Folkehelseinstituttet.

14.5 Aktiviteter og spesielle merkedager

For barn som har deltidsplasser i barnehagen er det primært på aktiviteter og spesielle merkedager på barnets ordinære barnehagedager, at barnet har mulighet til å delta.

Med dette menes at et barn som går for eksempel tre dager, ikke får med seg alle merkedager og spesielle aktiviteter som barna som går fem dager. Eksempel; et barn kan være med på forberedelsene til en spesiell anledning uten å få være med på selve feiringen, da dette går over to dager.

Noen helt spesielle merkedager, som nissefest og karneval, legges det til rette for at alle skal delta på. Invitasjoner til dager hvor det er mulighet for å delta ut over betalt barnehageplass sendes ut i forkant.

14.6 Fakturering

Iht. bokføringsloven fra 1.01.2011, §5-2-2 og §5-2-3 skal faktura sendes ut snarest mulig og senest en måned etter levering av tjenesten. Barnehage faktureres ca. den 27. i hver måned med forfall den 20. måneden etter.

Barnehagesatsene gjelder fra 01.08.23. Satsene kan bli endret i løpet av året. Ved feil på faktura kontaktes styrer.

5 dager	4 dager	3 dager	Kjøp av ekstra dag
Kr. 3000	Kr. 2520	Kr. 1930	Kr 250

Ved ledig kapasitet er det mulig å kjøpe ekstra dag. Kontaktperson er pedagogisk leder.

Barnehagene har 12 måneders åpningstid. Det faktureres for 11 måneder pr. år. (ikke forfall i august).

Ved henting etter barnehagens stengetid, faktureres det kr 300 pr. barn pr. påbegynte halvtime.

Det er mulig å søke om redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid. Informasjon og søknadsskjema finnes på Nordre Land kommune sine hjemmesider. **Det må søkes for hvert år.**

14.7 Forsikringer

Barna er ulykkesforsikret i barnehagen samt «til og fra». Ved transport til og fra hjemmet er det en forutsetning at barnet er **forsvarlig sikret**. Barnehagen dekker egenandelen ved ulykker.

Kontaktperson: styrer.

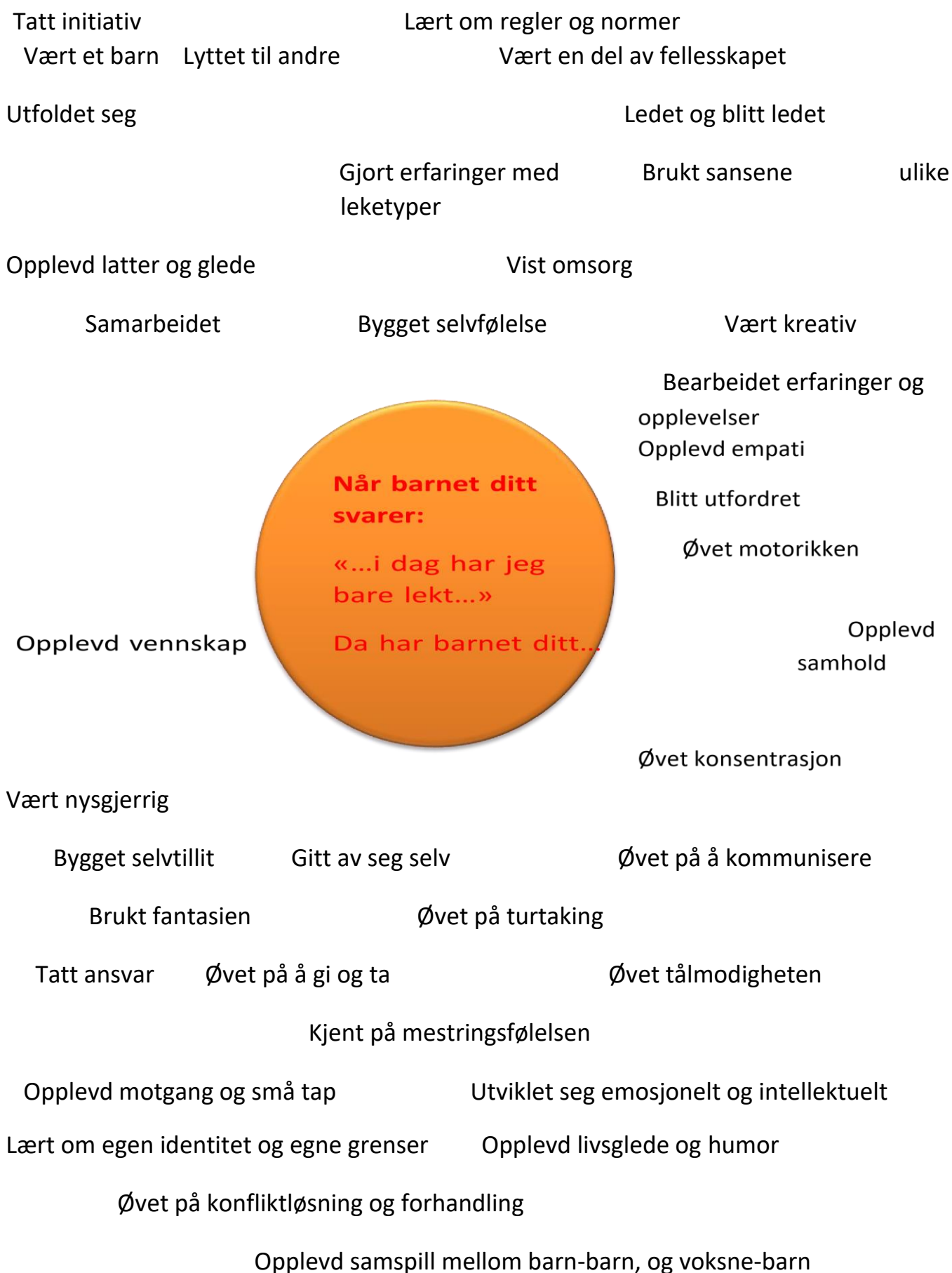
14.8 Rutine for transport i barnehagen

De tre eldste barnegruppene (3, 4 og 5 åringene) i Nordre Land barnehagen kan ta bil/buss når dette er nødvendig og det foreligger godkjenning fra foreldre/foresatte. Det krever forskriftsmessig sikring, og bilpute må medbringes av foreldre/foresatte. Bruk av bil gjelder kun korte turer F.eks. bading, bibliotek. Det bør være en voksen som barnet kjenner som kjører/er med.

Nordre land kommune er en trafikksikker kommune, og dette gjør seg gjeldende i barnehagene på følgende måte:

TRAFIKKOPPLÆRING I BARNEHAGEN SKOLESTARTERE	SAMARBEID MELLOM BARNEHAGE OG HJEM	TRAFIKKSIKKERHET I BARNEHAGEN	RUTINER FOR TRANSPORT MED BUSS
<p>Barnehagen har årlig trafikkopplæring hvor vi benytter materiell fra Trygg Trafikk, «Tarkus». Barna får kunnskap om trafikkregler for fotgjengere. Barna får kjennskap til bruk av sansene i trafikken. Barna får kunnskap om bruk av bilbelte, sykkelhjelm og refleks.</p>	<p>Barnehagen har rutiner for å ivareta barns sikkerhet ved barnehagens parkeringsplass og port. Rutinene gjøres kjent for foreldre. Barnehagen har ansvar for å informere foreldre om viktigheten av sikring av barn i bil på vei til og fra barnehagen.</p>	<p>Barnehagens ansatte kjenner rutiner for håndtering av uforutsette faresituasjoner og hendelser på turer. Barnehagen stiller krav til buss-selskaper og drosjer vedr. bilbelter og trafikksikker atferd ved kjøp av transporttjenester. Barnehagen har utarbeidet rutiner for å ivareta sikkerheten på turer til fots og kollektiv transport.</p>	<p>De tre eldste aldersgruppene (3,4 og 5 åringene) i Nordre Land barnehagen kan ta buss når dette er nødvendig, og det foreligger godkjenning fra foresatte. <u>Ingen</u> tar buss med barn yngre enn dette. Bilbelte og utstyr til sikring skal brukes. - Bilpute må medbringes av barnets foresatte. 3 punkt sele / bilbelte med regulering, slik at den kommer ned på barnets skulder, - brukes der det er mulig.</p>

Utover dette henvises det til LOVDATA, forskrift om bruk av personlig verneutstyr under kjøring med motorvogn.

Kartlegging av voksnes holdninger og følelser til enkeltbarn i barnehagen

Den voksnes navn	
Barnas navn	Farger

(Forklaring for bruk av skjemaet på baksiden)

- ✦ Du gir **rødt** til barnet hvis du føler at en eller flere av setningene under stemmer med dine følelser og holdninger til barnet:
 - Barnet får tråkke inn i sjelen din med støvler på.
 - Barnet du gir privilegier.
 - Barnet du umiddelbart forstår og blir glad i. - Barnet du føler det er spesielt lett og elske.

- ✦ Du gir **svart** til barnet hvis du føler at en eller flere av setningene under stemmer med dine følelser og holdninger til barnet:
 - Barnet som får det til å koke over i deg.
 - Barnet som gjør at du blir sintere enn situasjonen skulle tilsi.
 - Barnet du ikke alltid forstår.
 - Barnet du ikke føler det er spesielt lett å elske.

- ✦ Du gir **blått** hvis du føler at en eller flere av setningene under stemmer med dine følelser og holdninger til barnet:
 - Barnet tar sjelden eller aldri kontakt med deg. - Du tar sjelden eller aldri kontakt med barnet.

- ✦ Du gir **grønt** til barn som du har en utmerket kontakt med, men som likevel ikke hører inn under rødt.

- ✦ Du kan godt gi to farger til ett og samme barn. Det er fullt mulig å bli eitrende sint på de barna som også tråkker inn i sjelen din med støvlene på.

Kartlegging av voksnes holdninger og følelser til enkeltbarn i barnehagen – faglig utgangspunkt

Utdrag fra Kari Pape's bok: fra plan til praksis 1. Å være en god voksen for alle barn: I boka «Æ trur dem søv» skriver jeg om to barn i barnehagen, Miriam og Erland. Jeg beskriver hvordan disse to barna blir møtt av personalet på vidt forskjellig måte. Miriam blir ønsket velkommen med klapp og klem og positiv oppmerksomhet, mens Erland får en helt annen mottakelse. Personalet har vanskelig for å skjule sine følelser for disse to barna. På et tidspunkt begynte vi å reflektere over det urettferdige i situasjonen. Vi pleide å si i vår barnehage at «vi er gode på omsorg». Så en dag tok vi sats og spurte oss selv: «Er vi egentlig så gode som vi vil ha det til? Gir vi like god omsorg til alle barn?» Sannheten var at vi var virkelig gode til å elske de elskelige barna, og de va det svært mange av. Disse barna som var vant til å bli elsket av andre, og som var vant til å svare på kjærligheten med gjengjeldelse. At vi ikke klarte å gi den samme gode omsorgen til barn som Erland, ble et stort tankekors for oss. Vi innså på et tidspunkt en nesten uutholdelig sannhet, nemlig den at barn som får dårlig omsorg og oppfølging hjemme, og som av den grunn har utviklet en atferd som vi voksne har problemer med å takle – de barna som trenger vår kjærlighet og vår bekræftelse mer enn noen andre – ja, de fikk minst i barnehagen også. Fra den dagen dette ble drøftet innså vi at vi måtte arbeide med våre holdninger til enkeltbarn.

Kari Pape 2008, s.134.

Dine holdninger til det enkelte barn er avgjørende for om du er en god voksen eller ikke.

Det er en kjensgjerning at voksnes holdninger til enkeltbarn ofte påvirker de andre barnas holdninger til det samme barnet. Barna adopterer de samme holdningene, enten de er negative eller positive.

Tidlige opplevelser og erfaringer påvirker selvoppfatningen. Derfor blir personalets handlinger og holdninger i møte med barns læringserfaringer avgjørende.

For å kunne gjøre en god og rettferdig jobb som voksen i arbeid med barn er det helt nødvendig og «smake» på de følelsene og holdningene vi har til hvert enkelt barn.

Om kartleggingsskjemaet:

Skjemaet brukes to ganger i året, en gang i løpet av høsten og en gang i løpet av våren.

Det brukes fargekoder for å kartlegge følelser og holdninger til hvert enkelt barn.

Skjemaet fylles ut hver for seg av den enkelte voksne.

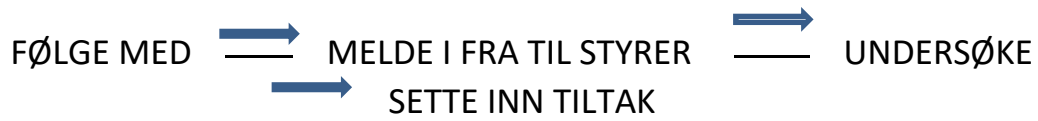
Resultatene går gjennom avdelingsvis og det tas stilling til hva man gjør videre ut i fra resultatene.

Mål med kartleggingen:

det viktigste er ikke å vite hvilke holdninger den enkelte voksne har til det enkelte barnet, men å vite **hva de voksnes holdninger samlet sett betyr for det enkelte barnets ve og vel i barnehagen. Slik at man kan beholde det gode og endre kursen der man ser at det er nødvendig.**

TILTAKSPLAN AKTIVITETSPLIKT

Basert på nulltoleranse og å gripe inn skal ansatte:

HVILKEN UTFORDRINGER SKAL TILTAKENE LØSE?	
HVA ER TILTAKENE?	
NÅR SKAL TILTAKENE GJENNOMFØRES?	
HVEM SKAL GJENNOMFØRE TILTAKENE?	

NÅR SKAL TILTAKENE EVALUERES?	
--------------------------------------	--

Dato:

Underskrift melder:

Underskrift styrer: